

Discriminatie in het adelsrecht

Citation for published version (APA):

de Groot, G-R., & Elzinga, W. (1994). Discriminatie in het adelsrecht: een nawoord. *Nederlands Juristenblad*, (14), 479-480.

Document status and date:

Published: 08/04/1994

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

neutraal. Het gaat om 'natuurlijke en adoptief kinderen van *personen* die tot de Nederlandse adel behoren'. Daarbij wordt nadrukkelijk verwezen naar 'de ontwikkelingen in het Nederlandse personen- en familierecht' en de 'bestaande regelingen'.

Jan Taets van Amerongen

Discriminatie in het adelsrecht

Een nawoord

Uit de hiervoor afgedrukte reactie van de heer Taets van Amerongen blijkt dat het thans bij de Eerste Kamer aanhangige ontwerp van wet op de adeldom (wetsontwerp 21 485) aanleiding tot stellen van (te) vele moeilijke vragen geeft. Indien het wetsontwerp in de huidige vorm het Staatsblad bereikt, ontstaan diverse interpretatie- en overgangsrechtelijke problemen. Voor een beschrijving van de aard van die problemen verwijzen we naar het NJB van 28 januari jl.

Wat de overgangsrechtelijke problematiek betreft, is de kernvraag, wanneer bij de toepassing van de nieuwe regeling aangenomen zou moeten worden, dat er sprake is van een afgesloten rechtsfeit of rechtsverhouding. Wij wezen er in onze eerdere publikatie al op, dat deze vraag niet eenvoudig te beantwoorden is. Taets van Amerongen onderstreept deze moeilijkheid door op het instituut van de erkenning van adeldom te wijzen, waaruit blijkt, dat het blauwe bloed soms generaties lang onzichtbaar kan (kon) worden doorgegeven. Bij de beantwoording van de vraag, wanneer in het adelsrecht sprake is van een afgesloten rechtsfeit of rechtsverhouding, moet dat gegeven in het achterhoofd worden gehouden.

De kern van de reactie van Taets van Amerongen betreft de vraag, of – indien het wetsontwerp wet wordt – onwettige kinderen van adellijke dames nu wel of niet adeldom verwerven. Taets van Amerongen meent, dat zulks het geval is. Art. 3 van het wetsontwerp stelt immers 'Adeldom gaat ook volgens de bestaande regelingen met betrekking tot adeldom over op buiten het huwelijk geboren kinderen.' Bij letterlijke toepassing van dit artikel komt men tot een bevestigend antwoord. De onderhavige briefwisseling tussen Eerste Kamer en Minister van Binnenlandse Zaken, nadat het Eindverslag reeds door de Eerste Kamer was vastgesteld (gepubliceerd als nr 26c bij wetsontwerp 21 485). Bij schrijven van 25 januari 1994 vroeg de Eerste Kamer ondermeer

om nadere inlichtingen over de interpretatie van art. 3 wetsontwerp. In antwoord daarop schreef minister Van Thijn op 10 febr. 1994:

'Wat het eerste betreft, antwoord ik u dat de reikwijdte van art. 3 niet zover strekt dat op grond van dat artikel adeldom ook in de vrouwelijke lijn zou overgaan. Weliswaar maakt dit artikel overgang van adeldom ook mogelijk op buiten het huwelijk geboren kinderen; deze overgang geschiedt echter 'volgens de bestaande regelingen met betrekking tot adeldom'. Deze regelingen brengen met zich mee dat overgang van adeldom langs de vrouwelijke lijn niet is toegestaan. Van discriminatie van gehuwde adellijke vrouwen ten opzichte van ongehuwde adellijke vrouwen is op dit punt dan ook geen sprake. Evenmin kan worden gesteld dat op grond van het wetsvoorstel discriminatie van adellijke vrouwen ten opzichte van adellijke mannen mogelijk zou zijn. Hoewel er ten aanzien van de overgang van adeldom onmiskenbaar onderscheid wordt gemaakt tussen mannen en vrouwen, kan dit onderscheid niet als discriminatie worden aangemerkt. Met name in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer heeft minister Dales aan dit aspect in het licht van artikel 1 van de Grondwet en de door u genoemde internationale verdragen aandacht besteed. Haar conclusie luidde dat van discriminatie geen sprake was. Minister Dales heeft daarbij gewezen op het feit dat er geen staatsrechtelijke gevolgen of privileges zijn verbonden aan de adeldom. Adeldom geeft uitsluitend de bevoegdheid een adellijke titel of predikaat te dragen. Deze visie wordt bevestigd door jurisprudentie van de Raad van State (Kamerstukken 11, 1991-1992, nr 5, p. 4-5).

Dit betoog rammelt o.i. Minister Dales had inderdaad betoogd, dat aan de gelijkheid van mannen en vrouwen en de gelijkheid van wettige en buiten huwelijk geboren kinderen in het adelsrecht geen gestalte hoefde te krijgen, daar de adel een historisch gegroeid instituut is zonder staatsrechtelijke gevolgen of privileges. Derhalve ontraadde de bewindsvrouw de twee amendementen, die tot strekking hadden de gelijke behandeling der geslachten en van wettige/natuurlijke kinderen te introduceren. De Tweede Kamer was kennelijk niet door het betoog van minister Dales overtuigd, want deze kamer aanvaardde in ondoorgrondelijke wijsheid het amendement Van den Burg inhoudende de introductie van de gelijke behandeling van wettige en natuurlijke kinderen in het adelsrecht. In eveneens ondoorgrondelijke

wijsheid verwierp de kamer echter het amendement Scheltema-de Nie, dat ten doel had om adeldom op gelijke wijze te doen overgaan in mannelijke en in vrouwelijke lijn. Indien we ons nu afvragen, hoe het door amendement Van der Burg ingevoegde artikel 3 moet worden uitgelegd, moeten we deze parlementaire voorgeschiedenis in het oog houden. Het betoog van wijlen minister Dales kan nadat de Tweede Kamer dit kennelijk niet overtuigend vond, niet aan de Eerste Kamer worden voorgehouden om te ontkennen dat er sprake is van een discriminerende ongelijke behandeling van mannen en vrouwen. Nu de Tweede Kamer meende, dat onwettige kinderen werden gediscrimineerd (hetgeen Dales ontkende) zal men zeker moeten concluderen, dat ook vrouwen worden gediscrimineerd. Nu de Tweede Kamer wel A heeft gezegd, maar weigerde B te zeggen, is het aan de Eerste Kamer om een dergelijke inconsequentie af te straffen.

In de discussie over de (on)gewenste gelijke behandeling in het adelsrecht nemen de buiten huwelijk geboren kinderen van adellijke vrouwen een bijzondere plaats in. Terecht stelt de heer Taets van Amerongen, dat de bewoordingen van het aangenomen amendement Van der Burg sekse-neutraal zijn. Van Thijn stelt nu evenwel, dat de reikwijdte van het door amendement ingevoegde art. 3 niet zover strekt dat op grond van dat artikel adeldom ook in de vrouwelijke lijn zou overgaan op buiten het huwelijk geboren kinderen. Deze overgang dient immers 'volgens de bestaande regelingen met betrekking tot adeldom' te geschieden en die regelingen brengen – volgens Van Thijn – met zich mee dat overgang van adeldom langs de vrouwelijke lijn niet is toegestaan. Er zij echter aan herinnerd, dat die regelingen ook geen overgang in de onwettige lijn kenden. De onwettige lijn werd uitdrukkelijk uitgesloten, over de vrouwelijke lijn werd in het geheel niet gerept. De uitsluiting van de vrouwelijke lijn geschiedde op basis van een (ongeschreven) traditie. Men vond het vanzelfsprekend, dat adel niet in vrouwelijke lijn kon worden doorgegeven. Deze ongeschreven 'vanzelfsprekende' beperking thans bij de uitleg van art. 3 nog te willen toepassen, hoewel deze beperking niet uit de bewoordingen van enige regel blijkt, past niet meer op de drempel van de eenentwintigste eeuw. Het zou ons ook geenszins verbazen, als een rechter een dergelijke uitleg niet slikt.

Ceterum censeo:

1. Wetsontwerp 21 485 dient door de Eerste Kamer te worden verworpen.

2. In een nieuw wetsontwerp dient hetzij a) adelsrecht en naamrecht onvoorwaardelijk te worden gekoppeld, hetzij b) de adel als publiekrechtelijke rechtsinstituut te worden afgeschaft.

Gerard-René de Groot en Wendelien Elzinga

Lang met drama in plaats van kort en goed

'De enige juiste lengte voor artikelen in een juridisch vakblad als het NJB is niet absoluut vast te stellen', zo merkte de redactie van dit blad op in 1992. Nu de absolute maat der dingen niet vaststaat, zou ik de redactie en de lezers van dit blad het volgende willen voorleggen. Zoals bekend gaan dramatische momenten bij de meeste menselijke fouten in de grote causale keten van de geschiedenis onderdeel uitmaken van het verloop der gebeurtenissen. (Vgl. E.J. Dommering in NJB 1994, p. 280.) De vuistregel kort en goed voor het plaatsen van artikelen (zie NJB 1992, p. 227) zou daarom gewijzigd moeten worden in 'lang met drama'. Stel u voor een commentaar van bijvoorbeeld zestien pagina's over het arrest Felix-Aruba (HR, RvdW 1992, 264). Hoewel de kwestie van de onbevoegde vertegenwoordiging door de luchthavenmeester te Aruba in twee pagina's wordt behandeld, zullen de overige veertien pagina's noodzakelijk zijn om het handelen van de luchthavenmeester te plaatsen in de dramatische maatschappelijke en historische context van Aruba en Felix. Aan de orde zullen komen de ontwikkelingen van de burgerluchtvaart op Aruba tijdens de koloniale periode en de grote crash in 1919 van de sportvlieger Plesman, op Aruba bekend als 'zwarte zondag'. Daarbij zal tevens een beeld moeten worden geschetst van de Arowakken die zich – zoals blijkt uit opgravingen bij de Varkensbaai – al zeer vroeg met luchtvaart bezighielden. De rol van de corruptie in het dagelijks leven op Aruba zal worden doorgetrokken naar de komst van de Nederlanders in 1642 en de slavenhandel door de West Indische Compagnie. Voor het doorgronden van het handelen van deze luchthavenmeester is het zelfstandigheidsstreven van dit eiland tegenover Curaçao van belang, wij spreken dan natuurlijk over 'donkere donderdag'. Wij kunnen ook niet voorbij gaan aan Felix de eiser en de ontwikkeling van het ondernemerschap op Aruba. De grote sprong voorwaarts in 1924 door Standard Oil aan de voet van de Hooiberg zal ingrijpend

worden gememoreerd. Bijpassende foto's van de luchthavenmeester en zijn gezin zullen het geheel visueel versterken. Zie hier een summier scenario als voorbeeld voor toekomstige artikelen in het NJB.

Tot slot voor wat betreft de foto van de auteur stel ik voor een zgn. 'centerfold' (3x A4) waarbij het Ritz Hotel Aruba en enkele sportvliegtuigen over de linker schouder van de auteur naakt staande op de Krom Boomsloot te Amsterdam worden ingemonteerd.

Mij lijkt dat op deze wijze de causale keten in het beleid van de redactie van het NJB met betrekking tot de plaatsing van artikelen weer een geheel nieuwe impuls met een eigen gezicht verkrijgt in de geschiedenis van de dramatische momenten binnen de onbevoegde vertegenwoordiging.

R.H. Stutterheim

Focus

Reeds jaren is het gebruikelijk dat bij de hoofdartikelen in het NJB een foto van de schrijver(s) van het artikel wordt geplaatst. Ik heb dit altijd als een nuttige aanvulling op de informatie over (de functie van) de schrijver beschouwd: hierdoor kan men zich bij het lezen van een artikel ook een beeld vormen van de anders wellicht anonieme schrijver. Ook het leggen van nader contact op bijvoorbeeld een congres wordt hierdoor vergemakkelijkt. Tot zover niets dan lof.

Sinds kort is echter een trend waarneembaar om niet te volstaan met het plaatsen van een portret of pasfoto-formaat. Foto's van een kwart- tot een halve pagina geven niet slechts een indruk van het gezicht van de schrijver, maar tevens van diens werkkamer of favoriete vervoermiddel. Aanleiding om naar het toetsenbord te grijpen is de paginagrote foto van prof. Dommering bij zijn artikel in aflevering 9 van dit jaar. Niet dat het geen mooie foto is, maar een hele pagina lijkt mij toch wat overdreven. Je gaat je zo langzamerhand afvragen wat er gaat gebeuren bij een door twee of meer personen geschreven artikel: een fotoreportage van minimaal twee pagina's lijkt niet uitgesloten. Dit klemmt te meer met het oog op de strenge eisen die de redactie – overigens terecht – aan de lengte van ingezonden artikelen stelt. Misschien is het tijd om de lens weer scherp te stellen, zodat meer op de inhoud en minder op de vormgeving wordt gefocust.

R.J.J. Westerdijk

Literatuur

Tijdschriften

■ Algemeen

Tijdschrift voor de Politie, 56e jrg. nr 3, maart 1994

Drs F. Kets, Drs J. de Vries, H. Dillerop, Expertise nieuwe stijl (1). Over politiemensen en wetenschappers.

– Waarom staan beroepsgroepen zo huiverig tegenover elkaars werkwijze, ervaart men een andere denkwijze zo vaak als bedreigend? Ook de politie heeft zich jarenlang bezondigd aan deze wereldvreemde houding. Gelukkig is hierin – langzamerhand – verandering aan het komen. De wetenschap is al met één voet over de drempel, o.m. in het Expertisecentrum van de divisie Criminaliteitsbeheersing van de politie Friesland, waaraan de auteurs verbonden zijn.

■ Belastingrecht

Weekblad voor fiscaal recht, 123e jrg. nr 6096, 24 maart 1994

Prof. dr P.J. Wattel, Volksheld.

– Het zal toch wel niet de bedoeling zijn geweest om van Van der Valk een volksheld te creëren door m.n. de manier van zijn aanhouding? De strafrechtelijke actie tegen het concern roept de nodige vragen op.

Prof. dr L.G.M. Stevens, Kasgeldarresten: mist afgewisseld met opklaringen.

– Op 19 januari 1994 heeft de Hoge Raad weer een drietal kasgeldarresten gewezen. In dit artikel worden de recente kasgeldarresten ingepast in het zich geleidelijk uitkristalliserende kasgeldbeleid en gepro-